

Lo Joch

Vici dels viats.

Monòlech en vers original de

Josep Verdú y Felu.

321

Personatges.

Julio (——— (jugador) ———

Una dona ——— (que no mes fa' m'jors!)

Los civils (——— (un que crida un nom y altre que
no diu res!)

Nota del autor.

En aquest monòlech, com se pot observar, se
sacrifica la pulcritud del llenguatge per
la naturalitat de la escena, mes convenient
per ara en las obras dramáticas.

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

Acte iinich.

Lo teatro representa lo menjador de un pis de poch lloquer. Una porta al fondo, altre a' la dreta y una finestra a' la esquerra. Prop de la finestra una tauleta de cusi' ab barana de bayeta verda. Penjada a' la paret del fondo una guitarra vella y un cuadro al altre costat ab la estampa de un tipo flamench. A la dreta un armari' de vidres y aprop la taula de menjar, ab una ampolla y un got. Cadiras, etc., etc.

Escena I.

Julio y la dona.

Julio — ¡Ca'alla...! (cridant a' la dona)

¡Veyám si' ho acabo!

no 'n tinch, no 'n tinch y no 'n tinch!

(ensenyant las butxacas vuidas.)

y no 'm cremis que ja 'n vinch.

(tot trayense la americana
y l'ongo. La dona tira
una cadira a terra ab
rabia y plora després. Ell
agafa la cadira y la ame-
nasa.

¡Si no te 'n vas te la clavo!
(s'adverteix que Julio està un ~~cac~~ begut)

¡Vesten te dich! (y se 'n va plorant)

¡Malchit siga

qui 'ls va inventa y com n'hi ha gens!

¡sempre diners! si no 'n tens.....

buscan: no se que t'hi diga. (Ella ja es diu)

Escena II.

Julio sol.

D'aixó plora la criatura

que també n'haig de buscar

y no se a qui anar a empaytar

per no habé de paga usura

¡Me fan riure aquettes donas!

(ben de la ampolla de la taula)

¡diners! jo també'n voldria

y ab miseria y companyia

no puch veure si faig bonas

¡Se pensan que duran molt

los cuartos...! com si un ne fés

s'la butxaca sigues

la bota de San Furriol...!

(ben una mica y
canbia de to!)

Després,... no vinch de prova

no in ven motxos? donchs quietut.

Es prova que 'ls he perdut

també 'ls podia guanya'.

Pero no: ha de fe'l consuetat:

encara tens culpa! y ves....!

com si un home s'hi esforçés

a' perdre 'ls cuartos! ¡ximpleta!
Un hi va per guanya 'l pa
de la familia y 'l seu,
y encare després habéu
de enfadarse y disputa'. (s'assén)
Lo meu art es com son tots;
quan acertas quan t'enganyas,
y avuy perts y demà guanyas,
y en paus en Deu; vas com pots.
¡Ca! no 's fan càrrech de re;
no hi ha solta — ¿Perquè hi vas? —
dons veyám, ahont anirás?
a' guanya' un jornal? ¡y qué?
Tot lo dia esclau, cansat,
y dotse rals! ¡fuig d'aquí!
per guanya' una cosa així
un minut y s'ha acabat.

¿Perts los dotse? vintycuatre!
també' 'ls perts? cuarenta vuit...!
y doblant sense descuit,
prou que 's guanya un canvi u'atre.

(torna a'beure)

Vaja, si ara jo 'n tingué's
guanyaria 'l que hi perdut:
tant de bo n' haqué's tingut!
lo mal es no tenint mes.

Ara que ab pocas estonas
hi perdut cuartos.... y.... salas,
després de tans cops de malas
ves si no es segü' 'l fe' bonas!

(passejantse y tirantse 'l barret)
(endarrera)

Ho veig ara tant segü'
que si 'n tenia..... corrent!
pero, es clá', 'l que no hi enten

te dona la culpa a' tu.

Per'xo avuy m'ha onat molt lliis:
ni he tingut banca ni banch:
mes pelat que 'l doble blanch
y una cart. . . ; ni 'l doble sis!

Lo que no tinc horat d'ocio,
perdre tants duros arren!

puch di' que cap era men
que 'ls he afeinat d'aquell ocio.

Sent l'oll me dolen, es di'
eran ment si un ho descobria,

me costan un tip de corra,

molta angunia y molt sofrí.

I la angunia no es molt cara,
y un, corrent, era y per'xo
son guanyats ab la suó
del meu front, com Sen ho mana.

Deu, diu: - Senaràs el pan
con el sudor de tu rostro.

donchs si jo ho diré no es vostre
qui'es meu y ho guanyo d'uant.

(cançons després de la pansa)

¡ Tant endevinat que estich
al tante tips de trevallá'
que 'm creta 'l poch y rumia'
que ja podria ser rich;

pero; ca! no 's guanya res
un rumia perquè es perit
s'exprém lo cervell y 'l merit
avuy no 't val cap diné:

lo que irrita quan tens pega,
que un calet que no hi entent
avrita, hi posa, al moment,
guanya, li doblan y plega!
(sent lo posat tranquil del tipo de qui parla)

Jo que 'n se, res: endentat,
rahont, perque no se com
menja, debent a' tothom,
tot lo de casa empemfat,

Junt enartot que haig de cobra'
d'aquell de Reus, no 'ls envia
ni venen may: si terra
pel viatge ----- anava allà

J'empay tantlo a' tot arreu
li deya fentli' la pe':
- Escolti; mal pagado';
'hont son los enartot que 'm deu?

Jo no soch aixis: no pago
als que dech, perque no fench:
y com que son tant, poruch,
si 'ls trovo un dia, m'amago:
Ell, no: tranquil; tu, pateix;

— 9 —

Si no'n tens veene a' robà
y jo avuy hi he hagut d'ama'
ab pò que si's describeix.....

Veyeu si no fa malicia
que per no paga' aquet ril,
jo no puga està tranquil
perque temi a' la Justicia.

(se passeja capficat)

La sort es boja, allavors
m'ha deixat..... y ara pot se'.....

(aturantse rumiant)

Veyam ara ho provaré:
prova'es de bons jugadors

(se mira la tauleta de cusi')

La tauleta de cusi'
jà ve a' se' un petit billar.

(la posa mes al mitj y s'assen prop.)

com que jo soc del'art,
tragino 'ls ossets aquí.

(treientse 'ls dans de la butxaca)

¡Vejam! (tirant los dans)

hauria perdut. (cullintlos)

tornemhi! (tornantlos a tirar)

m'ha dit que no!

(los cull y 'ls torna a tirar de nou)

tampoch! (torna a repetirho)

¡encare pitjor!

(torna a tirarlos ab mes furia.)

¡Ara!!..... (en aquest moment truca a la porta sorprendent ell la rialla de satisfaccio que ferra, y arreplegant los dans y embutxacantlos ab urgencia evident)

¡guira! m'han venut.

(La seva dona surt porque ha sentit trucar y ell l'atura misteriós)

— 11 —

Escena III

Julio y la dona:

Petit.....! si es que'm vols perdre, vés:
pots obuir pero aquí t' mato

(ella fa ademont de preguntar)

Pèsten: torna d'aquí un rato

petit..... ja t'ho diré després

(tornant a trucar y Julio fent senyal de
muacomi empeny cap dins a la dona:
pel portal de la dreta. Trucan a la porta
del fondo)

Escena IV

Julio sol

¡Prou que sabrás lo misteri!

(firan un paper per sota la porta)

¿Que firan? (sentint soroll al portal de la
dreta s'hi acosta y crida a la dona)

¡calla vimpleta!

¿un papé?..... (guaytant de lluny)

¡ la papeleta
del tribunal..... ¡ que m'esperí!
fen bé' d'avisá' miuny
que demá' ja no hi seré:
que ruchs te fan sapigné
que t'han de di' a la preso'.

En aquest joch no m'hi encego,
sempre fas malas; no hi soch:
maesa tantos, tanco' l'joch
y apunta, nuy, que si plego.

(escolta ab misteri mes aprop del fondo)

Me sembla que ja se'n van.....
s'han pensat que si no hi era.....
ja'm poden vení al darrera
ab un fluvíol sonant

Flanquen las cartas al joch
qui hen quedat curros: ¡ la mona!

Demà lluny de Barcelona
 y quan tornin ja no hi soch
 No estich per cordas ni mussos,
 ja n'estich escarmentat:

aquest pape' que han deixat
 es l'esque' d'agapar mussos

Poden anà a' agapa' 'ls altres
 que aquest peia ja 'ls ha viet l'eyna.
 i que 'n tenen poca de feyna
 que 's cuidan tant de nosaltres!

(Se decideix a' culli' l'pape')

Cullimbo, que no 'l trovés
 algu' y sospitès de mi
 que so un crakervol. Agui' (picantse' l'pit)
 hi ha un home ab molta honradès.

(benint ja' l'pape' als dits: sens mirarsel)

La ponce' l que llegiré:

Comparezca a' l' hora en punto
al cusgado per acunto
que le interessa ¡já ho sé!

(se fa' un tip de riure y al mirar
lo paper muda completament que
dant serio y mirantlo ab atolondra-
ment y tremolant, acostantse a' la cla-
ro de la finestra)

¡Com? que din? Si no es aquest

(mirant lo pape' per devant y per
darrera y anant a' guayta' a' la porta
si n'hi ha un altre)

Si! es aquest lo d'alli a' terra.....!

(llegintlo afectat)

Señor... don... Julio Serra.....

venia ¡a' pagar! (retregantlo ab
rabia)

¡Vimplet!

(escabellantse y tornant a' llegir)

a' pagar! din: quin forment! (bufant)
te encuentro fuera ¡embustero! (rident)

— 15 —

no volveré..... (llegit ab mes sentiment)

i ho considero!

peres marcho á Rens..... con el tren.....

(No acaba de llegar: se paseja de amunt y de avall encis com una pólvora y llena d'il barret per terra al veure cert que era aquell de Rens, de qui's queina avans que no pot cobrar.)

Escena V.

Tulio y la dona luego.

i Heu vist pega! (cridant)

tant tranquil

que hauria pogut fé bonas.....

(topa passejantse ab la seva dona que surt al senti' vida y cops forts á la taula de menjar)

i Ves.....!; malvinatge las donas.....!

i me'n vaig! (posantse'l gech y'l barret)

(Se sent un xiular com del tren y ab la americana mitj posada queda quiet escoltant)

i Ja'm xiula 'l carril!

(mira 'l seu rellotge ab precipitació)

i No hi ha temps! Vech un taló---

malhaja 'l ~~robo~~ y 'l pensá

que 'm venian a' agafa'-----

i vaja; n'hi ha un tip, sempre!

(la seva dona plora veientlo així)

Ningú deu saber-ne res

ni 'l devré descriure may

y jo per la pe' y l'esglay

he perdut aquets dmes

(bufant ab ira)

i Així li escapis lo tren

y hagues de torna endarrera,

y 'm des la meytat disquera

per prova' sort un moment....!

(se remou per la escalera y escolta ansios)

- 17 -

Algú pensa..... ve' aquí casa.....

oh, si:..... es ell!..... li' haurà escapat lo
tren.....! (la seva dona va a escoltar a la porta
y en aquell moment truca, mes
ella no obra)

¡Si! (al sentir trucar)

¡Tes y obra ariat....!

(molt cridant a la seva dona)

¡Victoria! (sent un crit de satisfacció y do-
nant un giravol llevant lo bar-
ret com un príncep espasa devant
del governador civil)

La seva dona en tant ja ha obert y al girarse ell
ven los dos civils a la porta ab un paper als dits)

Escena VI

Julio, dona. y dos civils.

Dona - Ah...! (al veure'ls civils)

Julio - ¡Dos de espasa!

(quedant moltos y sorpres)

Un civil - Julio Serra. (dant lo paper a la dona
que plora en cecís)

Julio — Jo m'en dich

; inútil que ho dissimuli!

; Juli! ja'm darán bon juli!

; pot se ha sigut un anyich!

(agafa la seva dona que plora y la
adelanta al prosceni al títol dramàtic)

; Desgraciada! perquè obriàs?

avans habiàs de obrir!

(ella fa ademant de contestarli)
no: vesten no't vull senti:

no parlis perquè hi perdriàs

(plora la dona y ell se dirigeix als civils)

Luego estaré per vostés;

dispensin: (mirant plorar a la dona)

; encare gosas?

(y tornantse a dirigir als civils diu)

vull mirá las mevas cosas

per si d'acas no tornés;

perquè a n'aquell enartó obscur

— 19 —

que'l pensati fa mal de ventre,
 se sab lo dia que s'hi entra
 pero no'l dia que se'n surt
 (s'hi medita y entra en ratio)

Lo Toch m'ha portat la pega!
 ara ho veig, ~~perque~~ es tard y en va,
 per mes que diga un refra'
nunca es tarde cuando llega!
 (La conciencia li remordeia)

La desgracia m'ha portat
 lo Toch que m'ha corromput
 a' robar cuom he perdut
 a' beure cuom he guanyat.

He saltat a' la molla;
 y al men deher he saltat;
 y sa virtut hi posat
 en perill, y tot ¿perque'?

Per viure esclau entre reixas
com una fera malvada;
per fer vida depravada
y del cor sentir las queixas.

Per després portar l'logal;
la cadena del preseri:
lo grillet per mes martiri,
y la forca per final.

Perque tot se sab y s'mira
quan s'es lladre com ja soch:
per fondo que s'passi l'foch
lo seu fum sempre respira.

Y se sab lo rob prompte,
y se sab l'assessinat
y se sab qui l'ha causat
mes aviat que un no's fa compte;
perque es lo castich que Deu

dona als seus mes odiables
 com jo vils y misorables
 despreciats a' tot arreu,

Tell fa' que per penitencia
 assaborim la amargor
 de la fel d'intre del cor
 quan nos parla la consciencia,
 perquè, ingrats, dem tantts perills
 al honor que no ho concibia
 robant l'honra a' la familia
 y'l pea a' la dona y als fills
 (Se gira als civils)

Ferim rati d'agafarme;
 Soch un vil, un criminal:

(mira a' la dona que plora)

pera no: que estich fent mal
 a' qui mes ha de ampararme.
 (tornant a' mirar los civils)

Qui sap si' vam sapigué
que vaig mata' al Fortosi;
(evitant atrolondrat y desentrentse)
no: així no: lo robo si';

la mort no; no la vaig fé
(la dona plora mes encare)

Jo hi era, si': pero jo.....
no 'l vaig matar..... ni siquerra
ho vaig veure, no; no hi era,
no hi era.....! os juro que no,
(fora ja de si')

Que no'm condemnin a'mi pagar dels
pagant dels altres lo mal.....!
no vull mori' al catàfal.....!
so innocent.....! no hi vull mori'.....!

Així mateix ho diré
al tribunal que'm porten.....
vinch per dirli, vinch, deixeu

— 23 —

que prengui lo meresté-----

que 'm despedeixi-----

(acostant-se a la seva dona que plora)

¡la pobre!

com supria! la culpa es meua!

¡y la pena es ~~tota~~ seva-----!

¡es lo fruit de la meua obra!

Soch un malvat, un capó vert

que assassino un cor de esposa!

(plorant va a abraçar-la)

abracem muller virtuosa

màrtir del vici que 'm pert

(Li fa 'un petó ab tot l'amor)

¡Adéu-----! (se'n allunya)

L'he volgut besa'-----

perque 'm perilla la vida!

(se divideix a besar-la ab entusiasme)

Adéu----! (plorant se mira 'ls civils)

¡torno desseguida!

dit ab decisió y clamant al cel
Ampareume Sempre.....!

entra atolondrat pel portal de la
esquerra y se se sent un tío al
moment.

Donna ————— Ah!

(Aquell vint de la donna al sentí'l tío
corrent al quarto de la dreta esparverada
fa' que 'ls dos civils la segueixin mentres

Cain lo teló